

українцем – це не лише про факт народження, а й усвідомлений вибір, який формується через досвід, емоції та приклад. І саме вчитель має унікальну можливість допомогти учням зробити цей вибір не нав'язуючи, а надихаючи. Тільки через щирість, повагу, добрі справи та любов формується справжній патріотизм, той, який живе у серці.

Література:

1. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. – Київ: Либідь, 2023. – 278 с.
2. Бібік Н. М. Концепція Нової української школи: основні засади реформування загальної середньої освіти. – Київ: МОН України, 2016. – 40 с.
3. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді: Наказ МОН України від 16.06.2016 №641. – Київ: МОН України, 2015. – 12 с.
4. Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у закладах загальної середньої освіти. – Київ: МОН України, 2022. – 28 с.
5. Мелашенко М. О. Національно-патріотичне виховання молодших школярів в умовах воєнного стану: кваліфікаційна робота. – Чернігів: НУ «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка, 2023. – 77 с.

*Іванчук Анатолій Васильович,
кандидат педагогічних наук,
Вінницький державний
педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ЗМІСТОВІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-5472/>

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» є обов'язковою для всіх закладів вищої освіти України. Зміст цієї навчальної дисципліни уніфікований, але заклади вищої освіти України мають право розробляти власні робочі програми. Однак при її викладанні студентам-гуманітаріям, наприклад, майбутнім вчителям чітко

проявляються проблеми, пов'язані з її змістом. Зокрема, по-перше, зосередженість переважної частини змісту навчального матеріалу на техногенних небезпеках; по-друге, стильова ажурність подачі навчального матеріалу; по-третє, нерелевантність майбутній фаховій діяльності вчителя. Серйозну проблему для викладача навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» також становить вкрай низький рівень знань студентів-гуманітаріїв із природничих дисциплін, зокрема, з фізики.

Одним із шляхів вирішення зазначених проблем ми бачимо в обґрунтуванні відбору релевантного змісту навчального матеріалу з безпеки життєдіяльності для студентів-гуманітаріїв. Критеріями відбору змісту навчального матеріалу мають бути, на нашій погляд, стильова одноманітність завдяки орієнтування на структуру процесу виникнення шкоди від конкретного джерела небезпек, ідентифікація чинників ризику [2], структурування навчального матеріалу у відповідності до його значущості для майбутньої фахової діяльності [1]. Структурно-логічна схема виникнення небезпек має такий вигляд: джерело небезпеки → небезпечна ситуація → вражаючий чинник → шкода [2]. Чинники ризику для різних видів джерел небезпек неоднакові, але у випадках, наприклад, шкідливих звичок та джерел іонізуючого випромінювання ними будуть кількісно-частотними. Зокрема, для джерел іонізуючого випромінювання цими чинниками буде потужність еквівалентної дози та кількість епізодів контактування людини з ними. Значущим для майбутньої фахової діяльності вчителів буде навчальний про фізичний механізм взаємодії іонізуючого випромінювання з клітинами тіла людини та з основ дозиметрії [1].

Розглянемо структурно-логічну схему виникнення небезпек від радіоактивного забруднення довкілля: джерело іонізуючого випромінювання конкретного виду → знаходження людини поблизу джерела іонізуючого випромінювання → потужність еквівалентної дози та частота контактування з джерелом іонізуючого випромінювання → перелік імовірної шкоди, наприклад, один із видів лейкозу. Очевидно, що вирішальними щодо ідентифікації виду шкоди буде характеристика вражаючих чинників. Звідси слідує рамки для відбору майбутнім вчителем фізичних знань з метою розкриття учням вражаючих чинників іонізуючого випромінювання. Суть і механізму взаємодії з клітинами тіла людини, і роботи лічильника Гейгера впливає з висвітлення вчителем ефекту іонізації середовища (рамки актуалізації фізичних знань).

Література:

1. Невмержицька А. Л. Формування технічної компетентності майбутніх медсестер у процесі вивчення природи іонізуючого випромінювання. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Педагогічна*. 2016. Вип. 22. С. 92-96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkr_ped_2016_22_31 (дата звернення: 10.11. 2025).
2. Ivanchuk, A., Zuziak, T., Marushchak, O., Solovei, V., Krasylnykova, I., Hlukhaniuk, V., Krupka, V. Interest of the pre-service teachers in the alcohol-related issues. *Problems of Education in the 21st Century*. 2023. 81 (2), 206-222. <https://doi.org/10.33225/pec/23.81.206>

*Кмець Дмитро Ігорович,
здобувач третього (освітньо-
наукового) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту
педагогіки і психології,
Глухівський національний
педагогічний університет
імені Олександра Довженка
ORCID: 0009-0001-8144-6009*

*Науковий керівник:
Коренева Інна Миколаївна,
доктор педагогічних наук, професор,
Глухівський національний
педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

КОНЦЕПЦІЯ ЕКОЦЕНТРИЗМУ – ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ПРАВОВОЇ ГРАМОТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-5482/>

Ключові слова: *екоцентризм, еколого-правова грамотність, початкова школа, екологічна свідомість, молодші школярі.*

Сучасна екологічна криза вимагає кардинальної перебудови суспільної свідомості, насамперед, через освіту. Традиційний антропоцентричний підхід, що розглядає природу лише як ресурс, є